2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

Ostvarili smo mnoge ciljeve zbog kojih je Socijaldemokratska partija osnovana prije 25 godina. **Crna Gora** je postala **nezavisna država**, na putu smo **ulaska u Evropsku uniju**, a za nekoliko mjeseci ćemo postati **punopravna članica NATO saveza**, najvećeg i najmoćnijeg saveza u istoriji civilizacije.

Pred nama je još dosta obaveza. Vrijeme je da Crna Gora postane **država za sve** svoje građane, udoban dom, jednaka i pravična prema svima. Mi od tog puta odustati nećemo.

Danas je Crna Gora država u kojoj je sud jedne partije i pojedinca jača od zakona, u kojoj je pohlepa uzdignuta na nivo najveće vrline, u kojoj se više cijene prestupnici nego ljekari, prosvjetni radnici, seljaci, inženjeri, pošteni ljudi. U kojoj vlast plaši građane umjesto da je prema njima odgovorna.

Na ovim izborima **glasamo za pravdu** i **poštovanje zakona**, **za jednake šanse za uspjeh u životu** svake žene i svakog muškarca. Na ovim izborima glasamo **za sigurnost građana**, **za najbolje obrazovanje naše đece**, **za kvalitetno liječenje**. Na ovim izborima **glasamo za poljoprivredu** od koje se **dobro živi**, **za pomoć i podršku svima** kojima je potrebna.

Ova borba je presudna i nije manje važna i teška od one kad smo se borili za ime Crne Gore i njeno pravo da postoji. **Zato tražimo vašu podršku kako bi u naredne četiri godine vratili državu svima, a ne da pripada jednoj partiji i jednom čovjeku**.

U naredne četiri godine stvorićemo uslove **za izgradnju jake privrede**, u kojoj će svako, ko želi, moći da nađe posao. Crna Gora mora postati **država sa maksimalnom naplatom poreza od svih**. Moramo postati **nezavisni od uvoza osnovnih poljoprivrednih proizvoda**. Stimulisanjem i subvencijama omogućićemo **poljoprivrednicima da sami kreiraju svoj uspjeh i da dobro žive** od svoga rada.

Stvorićemo uslove da u Crnoj Gori može svako **da se liječi pod jednakim uslovima**. Tražimo vašu podršku na izborima jer ćemo **u prvoj godini mandata započeti izgradnju novog Kliničkog centra**. Obezbijedićemo **svim ljekarima i bolničkom osoblju dodatno obrazovanje** kako bi mogli da nas liječe najsavremenijom opremom.

Svi znamo da je **znanje** najskuplji proizvod. Zato ćemo **izgraditi nove osnovne i srednje škole**, popraviti stare i stvoriti uslove **da naša đeca uče na isti način kao i njihovi vršnjaci u najrazvijenijim državama**. Tražimo vašu podršku jer nam je cilj da, kada **đeca** završe obaveznu osnovnu i srednju školu, **odlično znaju jedan strani jezik** i **da znaju da rade na računaru**. Naš plan je da **svako talentovano dijete**, bez obzira na porodične i materijalne uslove, **bude upisano na fakultet**, a najbolje studente ćemo stipendirati na najprestižnijim univerzitetima uz obavezu povratka u Crnu Goru.

Poštovane građanke i građani Crne Gore - svaki član Socijaldemokratske partije Crne Gore stoji pred vama ponosan na sva zajednička dostignuća posljednjih decenija. Sada je vrijeme da zajedno započnemo izgradnju budućnosti naše države, **države za sve** koji u njoj žive. U ime svih nas koji živimo i radimo za Crnu Goru, glasajte za SDP jer je to snaga koja nas vodi ostvarenju naše zajedničke vizije, a

SDP
SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE

2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

to je ekonomski preporod, fer zapošljenje, poštovanje zakona, poštovanje ljudskih prava. Ako je to Crna Gora koju želiš i ti, SDP je pravi izbor, glasaj za nas da zajedno pravimo modernu državu - **Državu za sve**.

Država svima je poruka koja sublimira osnovnu funkciju države – da bude udoban dom za sve njene građane, jednaka i pravična prema svima.

Država Crna Gora danas nije jednako svih nas. Zato je današnja borba za državu prije svega borba za pravdu i jednake šanse za sve njene građane. Ta borba nije manje važna i teška nego kada smo se borili za ime Crne Gore i njeno pravo da postoji.

Želimo da Crnu Goru vratimo narodu jer jedino će je tako u srcu nositi svi njeni građani.

Kada je država pojedinac ili mala grupa privilegovanih onda su oni najveća prijetnja, a ne zaštita države.

Stavili smo tačku na velika pitanja koja su nas dijelila. Zato je naš koncept jedinstva, a ne podjela.

Poslije izbora Crna Gora neće biti ista. Okupićemo stručne ljude kojima je javni interes ispred ličnog ili partijskog, kako bi zajedno mijenjali i gradili Crnu Goru. Samo tako možemo naprijed, bolje, sigurnije.

Samo tako možemo učiniti da su zakoni jednaki za sve i da dobra Crne Gore pripadaju svima.

Pravda je temelj države

Mi ćemo stvoriti državu koja će biti sposobna ne samo da donese već i da promijeni zakon. Bez diskriminacije, partijske kontrole i pritisaka. Da vlada strah od zakona, a ne strah od partije. Jednaka i neselektivna primjena zakona je snažan kohezioni faktor i istovremeno najbolji generator razvoja jednog društva. Zato je i naša poruka još sa Kongresa 2011. bila “Pravda je temelj države”. Ovu našu poruku kao i mnoge druge ranije potvrdilo je vrijeme.

Bez vladavine prava i borbe protiv korupcije nema društvenog ni ekonomskog razvoja. Svaka ekonomska politika koja nije praćena dosljednom primjenom zakona i antikorupcijskih mehanizama umjesto razvoja proizvodi nepravdu i generiše nezadovoljstvo. Zato je pred nama period pune posvećenosti u ispunjavanju obaveza iz ključnih oblasti vladavine prava.

- Izvršićemo reviziju svih štetnih ugovora i pokrenuti zakonske procedure za njihovo poništavanje.
- Privešćemo pravdi sve koji su se nezakonito obogatili i utvrditi nezakonito bogaćenje kao krivično djelo.
- Vratićemo građanima svu imovinu koja je od njih otuđena vršenjem krivičnih djela ili kroz štetne ili nezakonite ugovore.

SDP
SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE

- Pokrenućemo pitanje krivične odgovornosti za donosioce odluka o štetnim privatizacijama.
- U nadležnost Tužilaštva vratićemo institut zaštitnika državne imovine a Tužilastvo će biti nadležno za davanje prethodnog mišljenja o zakonitosti svakog ugovora o raspolaganju državnom imovinom.
- Uspostavićemo **beskompromisnu političku volju** za borbu protiv **korupcije** i organizovanog kriminala posebno one na visokom nivou.
- Uspostavićemo **jasnu političku volju** u oblasti istraživanja, optuživanja i osude **ratnih zločina,** na svim nivoima i u skladu sa međunarodnim standardima.
- Utvrdićemo nezastarijevanje krivičnih djela iz oblasti privatizacije.
- Uspostavićemo depolitizovano i na zaslugama zasnovano postavljanje nosilaca pravosudnih funkcija.
- Obezbijedićemo punu nezavisnost, autonomiju, efikasnost i odgovornost sudija i tužilaca.

Vrijeme je za proizvodnu ekonomiju

U političkim i strateškim ciljevima naša partija je tokom boravka u vlasti nametnula našu viziju i program – obnova nezavisnosti, EU, NATO, građanska i multietnička država. Ponosni smo na rezultate takve naše politike jer je naš program postao koncept državne politike u ovim oblastima.

Kada je riječ o ekonomiji radili smo ono što smo mogli – nažalost uglavnom sprječavali štete.

Spriječili smo privatizaciju Termoelektrane. Sačuvali smo državno vlasništvo EPCG. Sačuvali smo Taru. Bili smo protiv nekih velikih privatizacija koje su državu skupo koštale. Bili smo protiv rasprodaje najvrijednijih prostornih resursa naše obale.

Na sve to smo ponosni jer smo time ušteđeli resurse i stotine miliona eura narodnog novca.

Ipak naša snaga nije bila dovoljna da spriječi ključne negativne trendove u ekonomiji. Ne sporimo i sopstvene greške i nesnalaženja tokom perioda vršenja vlasti u jednom teškom i izazovnom društveno-političkom ambijentu.

Prošli smo tri negativne faze ekonomije – sankcija - šverca, rasprodaje i zaduživanja. To je dovelo do ogromnog javnog duga, privrede koja ne radi, ne proizvodi i ne zapošljava ljude i do nepostojanja adekvatne infrastrukture kao temelja razvoja čitavog društva.

Podrška građana nam je potrebna kako bismo obezbijedili izgradnju realne privrede, koja proizvodi i zapošljava građane.

Ekonomska vizija DPS-a je rasprodaja svega onoga što su stvorile generacije naših očeva i đedova i do guše zaduživati nas i našu đecu.

SDP će zaustaviti kockarsku ekonomiju da bismo pokrenuli realan i održiv privredni razvoj.

2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

Đe smo bili, a Đe smo danas?

Generacije naših očeva i đedova su gradili velika preduzeća i sisteme. Izgradili su i uspješno vodili agrokomplekse, šumarstva i drvoprerade, spoljne trgovine, metalskog kompleksa i drugih djelatnosti. Krajem osamdesetih izvozili smo bijelu tehniku, solarne panele, teške građevinske mašine, namještaj, čelik i aluminijum, alkoholna pića, čajeve, hranu, tekstilnu odjeću, obuću, vojnu opremu i još desetine drugih proizvoda.

Stvorili su naši očevi i đedovi crnogorski turizam, takav da je više od milion stranih gostiju godišnje, uz nekoliko stotina hiljada jugoslovenskih turista dolazilo u Crnu Goru i punili hotele od Ade do Žabljaka i od Plava do Herceg Novog. Naša 42 prekookenska broda, bili su respektabilna flota na kojoj je hiljade pomoraca radilo i zarađivalo za sebe i svoje porodice. Inžinjeri, građevinski radnici, medicinski stručnjaci, kapetani i mnogi drugi su bili na cijeni na svim meridijanima svijeta od Iraka do Venecuele, od SAD do SSSR.

Crna Gora je izvozila više nego što je uvozila.

Ne sporeći uticaj objektivnih faktora jasno je da je gro ove industrije uništeno pogrešnom ekonomskom politikom rasprodaje i zaduživanja.

Od nekoliko milijardi eura od prodaje kuća, stanova i zemljišta strancima poslije obnove nezavisnosti 2006. nije otvoreno ni hiljadu novih radnih mjesta. Sa sličnim novcem bi se u uređenoj i poštenoj državi zaposlilo desetine hiljada ljudi. Ekonomska vizija DPS-a je rasprodaja državnih resursa - plaža, industrijskih pogona, ostrva, rudnog bogatstva, svega što su stvorile generacije naših očeva i đedova, ali uvijek uz protivljenje SDP-a.

Odlazeći premijer, odlazećeg DPS-a, u oktobru 2012. godine obećao je 40 hiljada novih radnih mjesta. Svjedoci smo neispunjenog obećanja. **Broj nezaposlenih** za ove četiri godine **povećan** je **za jednu trećinu**. U Crnoj Gori danas **posao nema 42 hiljade ljudi**. Boljeg dokaza nesposobnosti i neznanja od ovih brojki nam ne treba.

Protekle četiri godine su ekonomski izgubljene za sve građane, zato što je ekonomski koncept DPS-a pohara crnogorske ekonomije i prirodnih resursa.

Od 2008. izdali smo garancija od 624 miliona eura, a od privatizacije smo prihodovali 637 miliona – znači sve što smo uzeli od privatizacije dali smo na ime garancija.

Naša država je više potrošila na ime garancija, otpisa dugova i drugih subvencija tzv. strateškim partnerima, nego što smo zaradili od privatizacione prodaje. Istovremeno kroz privatizaciju smo dobili u najvećem broju slučajeva partnere koji su uništili kompanije i ostavili naše građane bez posla. Zaključak - DPS partneri su čašćavani stotinama miliona eura da bi nam uništili ekonomiju i radnike ostavili na ulici.

SDP
SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE

Najbolji je primjer KAP - od nekada 5.500 zaposlenih, sada 5.200 ljudi ne zarađuje tamo platu. KAP je paradigma ekonomije pohare u režiji DPS-a.

Novi pristup – Plan razvoja – obnove Crne Gore

U posljednjih 25 godina Crna Gora ekonomski je propadala zato što nije postojala jasna i kvalitetna strategija ekonomskog razvoja, zato što je jedna partija uzela za sebe isključivo pravo da potroši sve resurse države. I one stvorene radom prethodnih generacija i one prirodno date koje treba da koriste naši potomci. „Ekonomska vizija“ DPS-a je rasprodala stvoreno od naših očeva i đedova, a do guše zadužila potomstvo. Posle izbora, odmah ćemo obustaviti sprovođenje kockarske ekonomije, kako ne bismo više živjeli na dug. Pokrenućemo realan, održiv, promišljen i planski razvoj crnogorske privrede.

To je moguće jedino koncentracijom i integracijom ukupne domaće ekonomske pameti i inostranih eksperata koji će definisati Plan razvoja – obnove Crne Gore, što je i naša Ustavna obaveza.

Reindustrijalizacija

Jedna od ključnih komponenti Plana ekonomskog razvoja biće **reindustrijalizacija** Crne Gore. Isto kao što je strateški cilj EU da srž evropske ekonomije bude industrija i reindustrijalizacija ista je osnova i budućeg plana ekonomskog razvoja naše države. Finansijska kriza iz 2008. godine pokazala je osjetljivost sektora finansija i usluga. Zemlje sa razvijenom industrijom, izvozno orjentisane, kao što je u Evropi slučaj Poljske najmanje su osjetile potres krize.

U saradnji sa Evropskom Komisijom, te visoko razvijenim industrijskim zemljama EU, Crna Gora mora da nađe „karike“ u reprodukcionom industrijskom ciklusu, koji bi domaći kapaciteti mogli da popune.

Na temelju strategije ekonomskog razvoja sačinićemo konkretne industrijske politike, polazeći od prethodno definisanih komparativnih prednosti i nužnosti postepenog uključivanja u proces globalizacije tržišta.

- Za sve investicione aktivnosti u industrijskom segmentu koje se obavljaju u nerazvijenim opštinama zakup zemljišta će biti besplatan, a doprinosi na zarade umanjene za 20% za prvih 5 godina poslovanja.
- Za industrijske investicije u srednje razvijenim i razvijenim opštinama cijena zakupa će biti simbolična, a doprinosi na zarade umanjeni za 10% za prvih 5 godina poslovanja.

Mala i srednja preduzeća

2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

Umjesto oslanjanja na uslužne djelatnosti i rasprodaju državne imovine, SDP će staviti akcenat na fleksibilna izvozno orjentisana mala i srednja preduzeća, koja oslonjena na naše komparativne prednosti moraju predstavljati generator privrednog razvoja u narednom periodu. Budžetska preraspodjela konačno mora biti okrenuta prema našem malom i srednjem domaćem preduzetniku i poljoprivredniku.

Tokom procesa integracije sa EU važno je jačati konkurentsku sposobnost ovog sektora. Mikro, mala i srednja preduzeća uz pomoć državnih mehanizama treba usmjeravati ka prerađivačkim i proizvodnim djelatnostima. Krovna legislativa bi bio **Zakon o malim i srednjim preduzećima**, koji bi definisao državne stimulanse i način primjene.

Sektor MSP treba da razvije faze više finalne obrade proizvoda, unaprijedi produktivnost i inovativne aktivnosti.

- Izradićemo registar sa podacima o malim i srednjim preduzećima u Crnoj Gori.
- Revitalizovaćemo sistem regionalnih i lokalnih biznis centara, koji će u koordinaciji sa Razvojnom bankom i Agencijom za razvoj malih i srednjih preduzeća, pružati institucionalnu podršku.
- Realizovaćemo biznis inkubatore i tehnološko – industrijske parkove.
- Uz podršku Razvojne banke omogućićemo kratkoročne kredite za podršku likvidnosti.
- Formiraćemo Garantni fond za podršku kreditiranja malih i srednjih preduzeća.

Inovacije

Inovacije su proizvod znanja i kontinuiranog rada. Da bismo povećali efikasnost domaće privrede, razvićemo sistem nacionalne inovativne politike. Univerzitet Crne Gore uz podršku Vlade, treba da korišćenjem predpristupnih fondova EU razvije ***naučno istraživački centar*.** Ovdje bi šansu dobili i domaći ali i inostrani istraživači. Istraživanja bi mogla rezultirati novim proizvodima ali i inovativnim tehnologijama koje bi uvećale konkurentsku sposobnost Crne Gore.

Razvojna banka

Osnovaćemo Razvojnu banku Crne Gore kao izvor dugoročnog i povoljnog strateškog finansiranja nove crnogorske privrede. Investiciono razvojni fond već postoji kao baza za implementaciju ove ideje. Privredi su potrebniji jeftiniji krediti od onih koje nudi komercijalno bankarstvo. Takođe potrebni su fondovi za dugoročno kreditiranje privrednih projekata.

Razvojna banka može kroz zaduživanje, ali i kroz dokapitalizaciju da mobiliše sredstva. Misija razvojne banke mora biti implementacija razvojnih politika i ona ispunjava svoj smisao i društvu je korisna samo kada je nezavisna od političkog uticaja. Načinom izbora kadrova i uspostvljanjem kriterijuma uspješnosti poslovanja Banke, treba naći model očuvanja samostalnosti institucije.

SDP
SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE

Razvojna banka može direktno da kreditira kako javne projekte, tako i privatne prije svega MSP, no Razvojna banka može imati i perfomanse fonda, kroz učešće u kapitalu privrednih subjekata.

Agencija za izvoz

Crna Gora jedna je od država sa najvećim vanjsko-trgovinskim deficitom što svjedoči o pogubnoj ekonomskoj politici vođenoj u prethodnom periodu kojoj se SDP žestoko protivio. Crna Gora uvozi robe u vrijednosti od oko 1,9 mlrd eura dok izvozi malo preko 300 miliona eura čime je pokrivenost uvoza izvozom oko 16 %. Sa ovom pogubnom politikom izvlačenja novca iz Crne Gore neophodno je hitno prestati. Zato ćemo osnovati ***Agenciju za izvoz***. Misija ove institucije je višestruka. U prvom dijelu Agencija bi se bavila istraživanjima inostranih tržišta i mogućnostima za uvećanje izvoza. Informacije iz istraživanja bi se proslijeđivale Vladi, Privrednoj komori, kao i udruženjima poslodavaca.

Misija Agencije bi bila da zajedno identifikuje barijere na spoljnim tržištima i sihronizovano sa Ministarstvom inostranih poslova radi na njihovom ukidanju i prevazilaženju.

Nacionalno–ekonomski savjet

Funkcija ovog savjeta je da integriše i usmjeri interese javnog i privatnog kapitala u cilju efikasnije realizacije privrednih projekata. Savjet bi sačinjavali Vlada, Privredna komora, Centralna banka, udruženja banaka, udruženja poslodavaca i predstavnici Univerziteta. Domaćin savjeta bi bila Privredna komora Crne Gore.

Privredni razvoj po ugledu na sada razvijene zemlje, koje su imale slične startne pozicije kao Crna Gora, treba se zasnivati na integrativnom, povezanom institucionalnom djelovanju.

Pravilo nacionalnog konsenzusa

SDP će težiti postizanju što šireg **nacionalnog konsenzusa prilikom odlučivanja** o kapitalnim ekonomskim projektima od kojih zavisi prosperitet budućih generacija. Naš nepokolebljiv stav je da nijedna vlast u četvorogodišnjem mandatu nema legitimitet i moralno pravo da sama, bez konsultacija sa širim društvenim strukturama, odlučuje pukim preglasavanjem o raspolaganju ogromnom imovinom i neobnovljivim resursima.

Infrastruktura je temelj razvijene ekonomije

SDP će stvoriti uslove za podsticanje privredne aktivnosti, posebno ulaganjem u saobraćajnu i energetsku infrastrukturu, budući da je to najbolji mehanizam za podsticanje agregatne tražnje što je posebno važno u uslovima krize sa kojima se suočavamo.

2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

Pogrešna ekonomska politika je dovela do toga da je Crna Gora danas visoko zadužena zemlja, a da ta sredstva nijesu usmjeravana na izgradnju infrastrukture već na tekuću potrošnju. Nema razvoja nijedne ekonomske grane, od industrije do turizma, bez kvalitetne infrastrukture.

Energetska infrastruktura

SDP je očuvala najvrijedniji ekonomski resurs - EPCG u većinskom državnom vlasništvu. SDP je zaustavila prodaju Termoelektrane Pljevlja za desetostruku nižu cijenu od realne partneru koji je uništio Kombinat aluminijuma i Rudnike boksita. Zbog svega toga, jasno je da je SDP očuvao energetsku nezavisnost Crne Gore koja je preduslov ekonomske i političke nezavisnosti. Nasrtaji pogubne neoliberalne ekonomske doktrine, koju oličava vrhuška DPS, ne želi stati u pokušaju da najvrijedniji ekonomski resurs iz državnih prebaci u ruke njima bliskih tajkuna. Ugovor sa A2A je pokušaj u tom pravcu zato ih moramo zaustaviti u daljoj pohari.

U dijelu energetske infrastrukture Crna Gora mora ići u korak sa globalnim tendencijama proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Zato ćemo pokrenuti široku javnu raspravu o najboljem modelu valorizacije velikih hidropotencijala na kojima treba da se temelji energetski razvoj Crne Gore. Izgradnja novih hidroelektrana će biti jedan od najvažnijih segmenata Strategije ekonomskog razvoja na koji način ćemo kroz inpute domaće i inostrane ekspertske pameti definisati najbolja rješenja.

SDP nikako neće dozvoliti da bilo koji instrument ekonomske politike uključujući i energetsku ugrozi visoke standarde u oblasti životne sredine jer bi takav razvoj dugoročno bio poguban za život budućih generacija. Zato smo, pored izuzetno loših ekonomskih parametara, sačuvali kanjon Tare od potapanja, na što smo posebno ponosni.

- Na bazi rezultata javne rasprave predložićemo **Zakon o načinu, redosljedu i dinamici korišćenja energetskog potencijala u Crnoj Gori.**
- Nastavićemo realizaciju Programa revitalizacije HE „Piva“ i HE „Perućica“.
- Promovisaćemo energetsku efikasnost kod sektora stanovništva.

Saobraćajna infrastruktura

Socijaldemokratska partija politikom u oblasti saobraćaja integriše Crnu Goru kao državu. Tunelom „Sozina“ smo povezali primorje sa centralnim djelom. Započeli smo projekat autoputa svjesni da postojeća infrastruktura marginalizuje sever u odnosu na jug države. Takvo stanje dovodi do zaostajanja severa i migracije prema jugu. Izgradanja autoputa je neophodna i pravedna u kontekstu ravnomjernog privrednog razvoja.

Preduslov za razvoj turizma je izgradnja **brze ceste u profile auto puta** u neposrednom morskom zaleđu. Glavna saobraćajnica koja ide kroz gradove na primorju je ogroman limitirajući

faktor za naš turizam. Svjedoci smo ogromnih gužvi i višesatnih vožnji na bliskim relacijama posebno u špicu sezone. Ovaj projekat je stoga namijenjen za tranzitni saobraćaj kojim se zaobilaze gradovi i turističke zone na primorju.

Ulaz u bokokotorski zaliv sa poluostrvom Luštica saobraćajno povezati **Tunelom kroz more** – rješenje koje može da zadovolji sve neophodne standarde i koje je u investiciono-komercijalnom smislu najisplativije. Tehnologija izrade ovih tunela je u cjelosti iz EU i već postoje primjeri njegove izgradnje. Cijena izgradnje sa pristupnim putevima je oko 65 miliona eura, a vrijeme izrade i montaže je godinu dana. Na osnovu sadašnje gustine saobraćaja i projektovane cijene prolaska kroz Tunel godišnja realizacija odnosno prihod bio bi oko 14 miliona eura. To znači da bi ovaj projekat bio više nego ekonomski isplativ, a sredstva povraćena za pet godina. **Projekat mosta na Verigama koji predlaže Vlada košta 175 miliona** eura, a da ne govorimo o narušavanju veličanstvenog zalivskog ambijenta mostom, potencijalnom nemogućnošću ulaska brodova u zaliv kao i brojnim rizicima s obzirom na klimatske karatkeristike i jake udare vjetra.

Brza cesta sa profilom auto-puta od ulaska na Lušticu prolazila bi poluostrvom, pratila postojeći put Tivat – Budva, zaobilazila Budvu i nastavljala prema Baru do Đurmana đe bi se ova dionica vezala za dionicu Jadransko-jonskog auto – puta koji dalje ide zalijeđem Bara i Ulcinja do albanske granice a sa druge strane se veže za tunel Sozina. Projektovana cijena izgradnje ove ceste sa profilom auto – puta je oko 480 miliona eura. Njena izgradnja bi započela krajem 2018. godine a izgradnja bi trajala 3 godine.

Koncesije – šansa za investicije umjesto za poharu

Koncesionom politikom je neophodno obezbijediti racionalno, ekonomično i efikasno korišćenje prirodnih bogatstava koja su po pravilu ograničena. Od 2009. godine u Crnoj Gori prihodi po osnovu naknada za korišćenje prirodnih dobara su umanjeni i do 60%. Osnovni problemi u funkcionisanju koncesione politike u Crnoj Gori ogledaju se u odsustvu efikasne saradnje nadležnih organa državne uprave i njihove međusobne nekoordinisanosti. Takođe, ne poštuju se procedure obračuna koncesionih naknada, što Poresku upravu onemogućuje da sprovodi potpunu i efikasnu kontrolu i naplatu poreskih prihoda.

SDP će izvršiti preispitivanje svih ugovora o koncesijama i obezbijediti adekvatnu reakciju državnih organa prema koncesionarima koji se ne pridržavaju ugovora.

Poljoprivreda je naša razvojna šansa

Uvoz hrane u Crnoj Gori veći je od cjelokupnog crnogorskog izvoza.

2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

U odnosu na 1989. godinu, svi pokazatelji bazične poljoprivredne proizvodnje su u padu. Potrebne su politike podsticaja, ali i zaštite domaćih proizvođača od nelojalne konkurencije.

SDP se zalaže za proaktivniju valorizaciju poljoprivrednog zemljišta kroz njegovo davanje u beznaknadni zakup.

Sredstva IPA fondova bi se umjesto ka krupnom kapitalu usmjeravala dominantno prema poljoprivrednim proizvođačima.

Formiraćemo licencirane stručne **Agrar projekt biroe** preko kojih kojih će se projektovati poljoprivredna proizvodnja. U ovim biroima angažovaćemo stručni kadar ukjlučujući poljoprivredne inžinjere sa Poljoprivrednog fakulteta u Bijelom Polju u aranžmanima koji bi bili realizovani sa nadležnim EU institucijama i njihovim ekspertima.

Naš je cilj smanjenje uvoza hrane do 20% do kraja 2020-te godine. Sa ekvivalentnom proizvodnjom domaćih proizvoda, ostvarit ćemo 60 miliona eura nove proizvodnje i rast od skoro 2% BDP-a godišnje.

Na ovaj način ćemo otvoriti ne manje od 4.150 dobro plaćenih radnih mjesta u primarnoj prozivodnji, obradi, prodaji i logistici.

Kroz marketinšku kampanju „kupuj domaće“ nastojaćemo da povećamo tražnju za domaćim proizvodima.

- Povećaćemo subvencije proizvođačima.
- Realizovaćemo registar robnih poljoprivrednih proizvođača.
- Formiraćemo klastere proizvođača, u cilju efikasnije proizvodnje i ponude proizvoda.
- Formiraćemo državno preduzeće za proizvodnju plastenika i staklenika.
- Preko Banke za razvoj ponudićemo povoljne kredite za opremu sa fleksibilnom otplatom.
- Osnovaćemo agenciju za certifikaciju organskih proizvođača.
- Poboljšaćemo sjemenski sortiment, kako u biljnoj tako i u životinjskoj proizvodnji.
- Povećaćemo zasade i unaprijediti voćarstvo, vinogradarstvo i maslinarstvo.
- Podržaćemo investicije u nove ribnjake i uzgajališta ribe.

Borićemo se protiv uvozničkog lobija još jače nego što se oni bore protiv crnogorskog seljaka.

Nama se vjeruje

Međunarodni ugled SDP-a ćemo pretvoriti u dolazak istinskih investitora i nova održiva radna mjesta. Nama trebaju strateški investitori koji će ulagati u Crnu Goru, a ne privatizatori đe građani Crne Gore plaćaju milione njihovih dugova.

Pokrenućemo sever Crne Gore

SDP
SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE

2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

SDP je uvjerena da je regionalni razvoj neophodan preduslov uravnoteženog ekonomskog razvoja, koji jedino u tom slučaju može imati karakter održivog razvoja, kojem inače kao društvo treba da težimo.

Za SDP su neprihvatljivi dupli aršini u politici državne pomoći koji sa jedne strane subvencijama, otpisom poreskih obaveza i državnim garancijama pokazuju prećeranu osjetljivost za neke biznise, dok sa druge strane ne pokazuju dovoljnu brigu za ulaganje u istraživanje i razvoj, zaštitu životne sredine, a posebno za razvoj manje razvijenog severnog regiona. Takva politika državne pomoći je put ka izraženom socijalnom raslojavanju, ka dualizaciji društva na uključene i isključene, ka negativnim demografskim kretanjima, ali i prijetnja našoj ekonomskoj održivosti.

Suprotno je ekonomskoj logici da su najmanje razvijena područja u Crnoj Gori upravo ona koja raspolažu sa najviše resursa i komparativnih prednosti. Stoga će SDP poseban akcenat staviti na prepoznavanje, podsticanje i upravljanje do sada nedovoljno iskorišćenim razvojnim potencijalima u severnom i ostalim manje razvijenim dijelovima Crne Gore. Razvijanje široke ponude poreskih podsticaja, fiskalnog i nefiskalnog karaktera, je potreban uslov za zaokret u politici regionalnog razvoja, na kojoj će SDP insistirati.

- Usmjeravaćemo raspoložive kreditne plasmane dominantno u manje razvijena područja po povoljnijim uslovima finansiranja.
- Odlučnije ćemo primjenjivati različite poreske olakšice za otvaranje novih radnih mjesta u manje razvijenom dijelu države.
- Davaćemo prioritet kapitalnim infrastrukturnim projektima u ovom području.
- Dodjeljivaćemo lokacije po povlašćenim uslovima za nove investicije koje zapošljavaju značajan broj ljudi.
- Napravićemo drugačiju strukturu državne pomoći koja će imati mnogo više senzibiliteta za manje razvijeni dio države.

Uspostavićemo red u raspolaganje narodnim novcem, umjesto da Crna Gora živi na dug

Nakon referenduma Crna Gora ulazi u naglo uvećanje javne potrošnje. Period od 2008. godine pokazaće da je postojeći nivo potrošnje moguć samo uz kontinuirano zaduživanje.

Javni dug se mahom koristio za finansiranje tekuće potrošnje i u odnosu na 2006. godinu uvećao se trostruko. Poređenja radi, godišnji troškovi za finansiranje kamata na državne dugove iznose 150% budžeta Glavnog grada.

Crna Gora živi na dug – svaki treći euro iz Budžeta za 2016. je iz zaduženja. Đe ide novac od zaduženja najbolje govori činjenica da je od referenduma za 77 posto smanjen broj zapošljenih u privatnom sektoru, a za 120 posto povećan broj u javnom - Budžetskom sektoru.

SDP
SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE

2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

Zadužili su nas da bi povećali plate za istrošene političare.

U situaciji neodrživih javnih finansija i življenja na dug DPS je povećao plate ogromnom broju funkcionera od 50 do 100%. DPS se hvali povećanjem zarada od referenduma do danas, a ne objašnjava da to povećanje nije iz realnih održivih prihoda države već iz novih zaduživanja. Taj dug se opet vraća novim zaduživanjem jer se više nema što prodati pa krugu kockarske ekonomije nikad kraja.

Imamo plan kako da na datom nivou fiskalnog kapaciteta države, domaćinskim pristupom postignemo značajno veći nivo budžetske ravnoteže.

- Jačaćemo fiskalnu kontrole svih potrošačkih jedinica budžeta, kao i kontrolu finansijskog poslovanja državnih preduzeća.
- Zaduživaćemo se isključivo u svrhu finansiranja infrastrukturnih projekata.
- Pripremićemo novu Strategiju upravljanja javnim dugom, koja bi uključila plan otplate duga i inoviranu projekciju održivosti javnog duga.
- Pojačaćemo kontrolu i transparentnost finansijskog poslovanja jedinica lokalne samouprave.
- Imaćemo krajnje restriktivan odnos prema novim javnim garancijama.
- Kompletno ćemo restruktuirati poreski sistem sa akcentom na informaciono tehnološki razvoj, usvajanje radikalnih mjera za suzbijanje neplaćanja poreza i formiranje Centra za detektovanje i suzbijanje neplaćanja poreza.
- Jačaćemo kapacitete Uprave prihoda, finansijskim inspektorima dati veće slobode u kontroli subjekata.
- Jačaćemo kapacitete Državne revizorske institucije.
- Insistiraćemo na striktnom sprovođenje preporuka Državne revizorske institucije.

Neplaćanje poreza je pljačka građana uz dozvolu države – imamo rješenje

Ne poznajemo državu u kojoj pola budžeta duguju građanima oni od kojih neki ne umiju ili neće da naplate porez. Taj novac bi bio dovoljan da riješi mnoge probleme u zdravstvu, školstvu i razvoju preduzetništva Crne Gore.

SDP čuva novac građana naplaćujući porez od tajkuna

Jedan od najkrupnijih sistemskih problema koje Crna Gora ima u fiskalnoj sferi jeste ogroman poreski dug. Ovaj problem svoje korijene nalazi, kako u ekonomskoj krizi koja je proteklih godina pogodila globalnu ekonomiju, tako i u neefikasnom, pa često i nezakonitom radu nadležnih poreskih organa koji su zbog selektivne naplate poreza dopuštili da određeni povlašćeni krug privrednih društava generiše višemilionske poreske obaveze.

Suočena sa scenarijom ove vrste odgovorna vlast mora naći najefikasnije rješenje za predmetni problem. Analiza iskustava država članica EU pokazuje da je najbolje rješenje u datoj situaciji donošenje tzv. **Zakona o mjerama poreske podrške - letonski model**. Ono što daje dodatni kvalitet predmetnom setu poreskih mjera je da je ovaj zakonski tekst odobren čak i od strane Komisije EU.

Ova mjera, načelno, podrazumijeva smanjenje postojećeg poreskog duga pružanjem poslednje mjere pomoći poreskom dužniku u pogledu dospjelih neplaćenih poreska potraživanja. Ovim zakonom se uređuju uslovi za reprogram poreskog potraživanja poreskog dužnika koji podrazumijeva odlaganje plaćanja poreskih potraživanja dospjelih za plaćanje zaključno sa danom objavljivanja javnog oglasa, u najviše 60 jednakih mjesečnih rata, kao i otpis kamate i troškova postupka u vezi sa poreskim potraživanjem, ukoliko poreski dužnik uredno izmiruje tekuće poreske obaveze, kao i mjesečne rate u okviru reprograma.

Cilj ove mjere je pružanje poslednje šanse poreskim dužnicima da regulišu svoje obaveze prema državi te da se na taj način pokušaju spasiti ova privredna društva, kao i spriječiti gašenje velikog broja radnih mjesta. Ukoliko ista ne uđu u reprogram, odnosno ne ispoštuju obaveze na osnovu njega, nadležni organi pokreću stečaj jer privredno društvo očigledno nije u stanju da se oporavi.

Stimulisaćemo redovne poreske platiše.

Kao kontra teg politici reprograma duga, u crnogorski set mjera za smanjenje ukupnog poreskog duga treba uključiti i poreski režim kojim bi se **stimulisali oni poreski obveznici koji su uredno izmirivali svoje poreske obaveze**, a koja bi rezultirala smanjenjem njihovih tekućih rashoda. Ovaj cilj će biti postignut putem mogućnosti ostvarivanja prava na tzv. „godišnji poreski kredit“ na koji će imati pravo poreski obveznici koji redovno izmiruje sve poreske obaveze, a koji će činiti određeni procenat plaćenih poreskih obaveza u prethodnoj fiskalnoj godini za koji će biti umanjene tekuće poreske obaveze.

Obnovićemo turističku privredu

Turizam kao jedna od ključnih ekonomskih grana ne može stvoriti neophodne benefite ukoliko nije podržana domaćom poljoprivrednom proizvodnjom i domaćom radnom snagom. Mjere koje budemo sproveli u revitalizaciji domaće proizvodnje, posebno poljoprivredne imaće ogroman multiplikativni efekat po turizam. Ako kroz turistički proizvod prodajete hranu,vodu, ostale napitke i druge namirnice iz uvoza, ako vam sezonske poslove obavljaju dominantno radnici iz inostranstva onda nema optimalnog efekta po turističku privredu.

2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

Master plan razvoja turizma koji su uradili renomirani inostrani eksperti dao je jasne smjernice razvoja turizma. Po njemu do 2020. godine turistički prihod je trebalo da bude oko 3 mlrd eura. Naša realnost je da on trenutno oko 700 miliona.

Naš turizam se ne razvija planski već stihijski. Zato imamo devastiran prostor, stanove za tržište koji su preplavili primorje i divlju gradnju. Udio hotelskih kapaciteta u odnosu na privatni smještaj je u omjeru 15% prema 85%. Master plan je predviđao do 2020. godine 110.000 ležajeva u hotelskom smještaju. Danas imamo oko 40.000 hotelskih ležajeva, a u privatnom smještaju je oko 350.000.

- Formiraćemo Savjet za turizam od istaknutih turističkih eksperata iz zemlje i inostranstva sa primarnim zadatkom implementacije Master plana razvoja turizma.
- Promijenićemo sistem funkcionisanja turističkih organizacija, osloboditi ih političkog uticaja i učiniti otvorenim za predstavnike turističke privrede, biznisa, civilnog sektor.
- Revitalizovaćemo nekadašnje hotelske kapacitete na sjeveru zemlje kroz pronalaženje relevantnih investitora ili kroz javno-privatna partnerstva.
- Raskinućemo sve ugovore o privatizaciji crnogorskih hotela gdje za to ima osnova i obezbijediti kredibilne investitore.
- Mjerama ekonomske politike podsticaćemo izgradnju hotelskih kapaciteta, ne samo investicije u objekte najviše kategorije već i manji i srednji ugostiteljski biznis.
- Poništićemo nezakonito raspisan tender za prodaju zemljišta na Buljarici.

SDP će odlučno zaustaviti krčmljenje bisera Mediterana – crnogorske obale.

Odnos prema prostoru koji je definisla DPS razvojna filozofija je u skladu sa devizom „Poslije mene potop“. Prostorom se gazduje ne vodeći računa da neke buduće generacije treba da žive ovdje. Jedna generacija tajkuna bliskih vlasti ili tzv. investitora treba da potroši sav prostor koji je neobnovljiv resurs. Poseban problem je uništen prostor posebno u priobalju.

Prostorno planiranje ćemo izmjestiti iz ruku podobnih planera bliskih vrhu DPS i angažovaćemo najbolje domaće stručnjake i inostrane eksperte iz svih relevantnihi oblasti (planeri, građevinski stručnjaci, ekonomisti, ekolozi, stručnjaci iz oblasti kulturno-istorijske zaštite itd.). Izrada i donošenja planova na svim nivoima mora biti isključivo u cilju realizacije i zaštite interesa države Crne Gore i njenih građana.

Investitori se moraju prilagođavati već donijetim planovima, a ne kao do sada da se planovi donose kako bi se udovoljilo željama investitora.

- U saradnji sa UNESCO-om pokrenućemo izgradnju jedinstvenog plana za Boku kotorsku i obalno područje.
- Iniciraćemo izmjene Zakona o državnoj imovini kako bi se zakup državnog zemljišta ograničio na period od 30 godina, s obzirom da davanje u zakup nekog dobra na 90 godina faktički predstavlja prodaju, bez cijene.

- Zabranićemo prodaju neurbanizovanog zamljišta jer je to bio obrazac korupcije preko kojeg su opštinski i državni budžeti oštećeni za ogromna sredstva.
- Zaštitićemo prostor Solane, obezbijediti proizvodnju soli i spriječiti planirano otimanje ovog resursa iz vlasništva države.

Solidarnost je temelj humanog društva

Na dobrom putu je samo ona ekonomija koja obezbijedi da ekonomski rast bude praćen opštim socijalnim boljitkom. U Crnoj Gori se produbljuju socijalne razlike. Petina populacije je siromašna ili inklinira siromaštvu. Društvo je dužno svim građanima pružiti šansu. Socijalna zaštita je neophodna u otvorenim ekonomijama, sa visokom zavisnošću od međunarodnog okruženja i finansijskih transakcija. Zaštita od siromaštva stimuliše i preduzetništvo jer u slučaju poslovnog neuspjeha nudi visok stepen sigurnosti. Socijalna politika i centri za socijalni rad su zloupotrebljavani u svrhe političkih kampanja. Ovakve zloupotrebe ćemo urgentno eliminisati.

- Regulisaćemo pitanje socijalnog minimuma ispod kojeg ne smije biti ni jedna osoba u Crnoj Gori.
- Obezbijedićemo oprost duga za građane koji spadaju u apsolutno siromašne.
- Kreiraćemo olakšice za upis u visokoškolske institucije siromašne đece.

Radnici su ljudi a ne roba

Za Socijaldemokratsku partiju država i njena ekonomija treba da budu u funkciji razvoja društva, a ne izrabljivanja čovjeka i njegovog tretiranja kao robe na tržištu radne snage.

Prosječna zarada u državi je duplo niža od potrošačke korpe za četvoročlanu porodicu.

Prisutan je rad na crno, kao i isplata dijela nadnice „na ruke“, čime se zakidaju zaposleni i državni fondovi. Ne poštuje se Zakon o radu u odredbama o četrdesetočasovnoj radnoj nedjelji, osmočasovnom radnom danu i radu za vrijeme praznika. Radnici se zakidaju za plaćanje prekovremenog rada.

SDP je obezbijedila, uprkos višemjesečnom protivljenju DPS-a, da Zakon o radu propiše da se ugovor o radu po pravilu zaključuje na neodređeno vrijeme, dok se ugovori na određeno vrijeme zaključuju izuzetno i najduže na period od dvije godine. Time se značajno poboljšava položaj zaposlenih koji ne moraju dnevno da strahuju od gubitka posla, mogu da se kreditno zaduže radi rješavanja stabmenog pitanja itd.

SDP je omogućila usvajanje Zakona o reprezentativnosti sindikata, opet uz oštro protivljenje DPS-a, čime smo obezbijedili uslove za sidikalni pluralizam i time mogućnost za radnike da biraju svoje sindikalne predstavnike i udruženja. Usvojen je naš prijedlog izmjena Zakona o državnim i drugim praznicima kojim se predviđa da u dane praznika mogu raditi samo subjekti čija tehnologija rada ili

priroda djelatnosti zahtijevaju neprekidan rad. Zbog nepoštavanja zakona i nedonošenja podzakonskih akata od strane Ministarstva ekonomije Zakon se ne sprovodi i krše se prava desetina hiljada radnika.

Kao prva partija Crne Gore koja je postala članica Socijalističke internacionale, dužni smo da nastavimo posvećeno bavljenje statusom i životnim standardom ljudi koji žive od svog rada.

Zdravlje građana na prvom mjestu

Porazana je činjenica da je crnogorski zdravstveni sistem po relevantnim istraživanjima na posljednjem mjestu u Evropi. Svakodnevno naši građani svjedoče o lošim uslovima u bolnicama, sve su češći propusti koji nekada imaju i tragične posljedice. Materijalni položaj ljekara i medicinskog osoblja je loš zbog čega je SDP inicirala izmjene Zakona o zaradama u javnom sektoru kako bi se povećala primanja zdravstvenim radnicima.

SDP će odmah po preuzimanju odgovornosti u sljedećoj vladi poboljšati materijalni položaj zdravstvenih radnika i to će biti početna mjera kojom će se ovoj profesiji vratiti elementarno dostojanstvo. Bolji materijalni položaj nosi sa sobom i veći nivo odgovornosti.

Tražimo Vašu podršku na izborima, jer ćemo **u prvoj godini mandata započeti izgradnju novih kapaciteta i rekonstrukciju Kliničkog centra**.

Izgradićemo nove, savremene kapacitete Kliničkog centra koji će obezijediti efikasnu zdravstvenu zaštitu. Mi u našoj državi možemo da stvorimo uslove **da se svako liječi pod jednakim uslovima**, moderno, **brzo i bez čekanja**. Ispravićemo greške u sistemu i **naši ljekari biće plaćeni onoliko koliko stvarno rade**. Ljekari i medicinsko osoblje moraju stalno da se usavršavaju, i mi ćemo im to omogućiti. Naš cilj jeste da preventiva bude ispred samog liječenja.

Pacijent mora biti na prvom mjestu i zato će SDP zakonski uspostaviti institut **ljekarskog ombudsmana** kojem će se moći upućivati žalbe i pritužbe pacijenata zbog neprimjerenog tretmana u zdravstvenim ustanovama. Status i nadležnosti ljekarskog ombudsmana regulisaćemo **Zakonom o zdravstvenoj zaštiti.**

- Definisaćemo model razvoja zdravstvenog sistema, novi spisak usluga i cijena koje su realne.
- Usvojićemo politiku jasnih nadležnosti glavnih institucija u zdravstvu: Instituta za javno zdravlje, Fonda za zdravstveno osiguranje, primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite.
- Uspostavićemo precizne evidencije na svim nivoima.
- Obezbijedićemo stalnu edukaciju medicinskog kadra.
- Jačaćemo zdravstveni turizam.
- Uvešćemo informacioni sistem u KBC-u i specijalnim bolnicama koji će raditi u okviru integralnog informacionog sistema zdravstva Crne Gore.

2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

Rodna ravnopravnost se podrazumijeva u državi jednakih šansi za sve

Zalagaćemo se za stvaranje socijalnog i političkog ambijenta u državi u kojoj će žene, muškarci i osobe drugih rodnih identiteta imati jednake šanse da ostvare svoja prava i da učestvuju u donošenju odluka. Dalje unaprijeđenje ljudskih prava i rodne ravnopravnosti, veće učešće žena u procesu odlučivanja u političkom i javnom životu, unaprijeđenje zakonodavnih i institucionalnih mehanizma za primjenu rodne ravnopravnosti, uvođenje rodno osjetljivog vaspitanja i obrazovanja, posticanje rodne ravnopravnost u ekonomiji, uvođenje rodno osjetljive zdravstvene zaštite, sprječavanje rodno zasnovanog nasilja, promovisanje rodne ravnopravnosti putem medija i kulture.

Dug je put pred nama kako bismo eliminisali diskriminacije na osnovu pola i starosne dobi u oblasti rada i zapošljavanja, t.j. direktne i indirektne diskriminacije. Odlučno ćemo se boriti protiv svakog oblika diskriminacije, a posebno protiv otežanog zapošljavanja, davanja otkaza zbog ostvarivanja prava na majčinstvo i protiv svih oblika mobinga i socijalne isključenosti žena i đece.

Razvićemo programe za podsticanje ženskog preduzetništva, edukacija i osnaživanje žena da izađu na tržište rada, sa istovremenom institucionalnom podrškom vaspitnih ustanova u dijelu besplatnog edukativnog produženog boravka. Usvojićemo set zakonskih mjera za samohrane roditelje u vidu olakšica za podizanje i vaspitanje đece (umanjenje troškova u vrtićima, besplatni udžbenici, prava na prevoz itd.)

Znanje da bismo radili u državi svih

Nacionalna ekonomija i njen strateteški razvoj zavise od kvaliteta obrazovanja i sposobnosti ljudskih resursa da odgovore dinamici promjena i izazovima poslovnog okruženja.

U odnosu na 2003. godinu, kada je Crna Gora usvojila Bolonjski proces, broj studenata je uvećan za više od 100%. Ova tendencija značajno utiče na strukturu neusklađenosti ponude i tražnje na tržištu rada. Približno 80% srednjoškolaca nastavlja školovanje u visokoškolskim institucijama, umjesto da dio njih ulazi na tržište rada, što ima za posljedicu nemogućnost zadovoljenja potreba tržišta rada. Značajna je nesrazmjera broja studenata na grupaciji društvenih i humanističkih nauka u odnosu na grupaciju prirodnih nauka, matematike i inženjerstva, sa trendom daljeg smanjenja interesovanja srednjoškolaca za prirodne nauke. Deficitarnost je izražena u strateškim granama razvoja, kao što su turizam, građevinarstvo i poljoprivreda.

Sve to ukazuje da država nije imala viziju i strategiju razvoja obrazovanja. To je upravo posljedica nepostojanja vizije ekonomskog razvoja jer politika u oblasti obrazovanja treba da prati ekonomske strategije i politike kojima se kreira privredna struktura jedne zemlje. Obrazovanje je izgubilo osnovnu svrhu – da služi društvu kao cjelini i njegovom razvoju već je postalo biznis od koga korist imaju vlasnici brojnih visokoobrazovnih ustanova, a društvo, posebno dugoročno, štetu.

Ulaganje u obrazovanje je najbolje i dugoročno najisplativije ulaganje koje jedna zajednica može preduzeti. **Glavni kapital u 21. vijeku je znanje.** Osnovni izvor globalne nejednakosti postaje

razlika u mogućnostima država i njenih građana da stiču i koriste znanje i informacije. **Obrazovanje ćemo učiniti stvarno besplatnim**.

Izgradićemo najbolje osnovne i srednje škole i stvoriti uslove **da đeca u osnovnoj i srednjoj školi uče na isti način kao i njihovi vršnjaci u najrazvijenijim državama**. Cilj nam je da, kada **đeca** završe obaveznu osnovnu i obaveznu srednju školu, **znaju odlično** bar jedan **strani jeziki** i **znaju da rade na računaru**.

Svako talentovano dijete, bez obzira na porodične i materijalne uslove će biti **upisano na fakultet**, a **najbolje studente ćemo stipendirati** za nastavak obrazovanja na najprestižnijim univerzitetima, uz obavezu povratka i rada u Crnoj Gori.

Našim građanima je potrebno cjeloživotno obrazovanje i tražimo vašu podršku kako bismo realizovali naš plan da u naredne 4 godine, **30% stanovništva nauči jedan strani jezik** i da **svaki radno sposoban stanovnik nauči da radi na računaru**.

Naš plan - Učenje kroz posao.

Uspostavićemo program Učenje kroz posao u okviru kojeg bi obrazovne institucije u saradnji sa relevantnim privatnim kompanijama i državnim organima obezbjeđivale svojim studentima obaveznu praksu. Preporučljivo trajanje je jedan mjesec na semestralnom nivou, a kasnije razvijati i ljetnje prakse za određene studijske programe.

U srednjim stručnim školama će program usmjeravati dio srednjoškolaca na zanate (stolari, limari, automehaničari...)

Predšednik Vlade kao suvlasnik jednog privatnog Univerziteta više vodi računa o svom privatnom biznisu nego o državnom Univerzitetu.

Zato se državni Univerzitet, u kojem postoji najveća koncentracija kvaliteta, svjesno degradira kako bi se otvorio prostor privatnim obrazovnim ustanovama i tako istima omogućio profit. SDP je više puta raznim zakonskim inicijativama pokušavao da obezbijedi bolji status Univerziteta Crne Gore i spriječi njegovu degradaciju.

- Unaprijedićemo kvalitet visokog obrazovanja, ali i ostalih obrazovnih nivoa.
- Jačaćemo statusnu i finansijsku poziciju Univerziteta Crne Gore.
- Definisanjem strateških ekonomskih pravaca obezbijedićemo povezivanje visokog obrazovanja i tržišta rada, kao i podizanje preduzetničko-inovativnog karaktera obrazovanja.
- Prilagodićemo upisnu politiku potrebama tržišta rada, kako bi se izbjegla hiperprodukcija teško zapošljivih kadrova i smanjila strukturna neravnoteža tržišta rada.
- Razvićemo model cjeloživotnog učenja utemeljenog na dobroj međunarodnoj praksi.

SDP
SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE

- Povećaćemo iznose sredstava za finansiranje istraživačkog rada.
- Ulagaćemo u biblioteke, laboratorije, novu računarsku i drugu savremenu opremu.

Imamo plan da zaposlimo mlade, kako bi oni gradili budućnost u svojoj državi

Uspješnost jednog društva i ekonomije najbolje se ogleda u životnim i poslovnim perspektivama mladih ljudi. Više od 40 % nezaposlenosti kod mladih je alarmantan podatak i poziv je za konkretnu akciju.

Po ugledu na naše partnere iz Partije Evropskih Socijalista usvojićemo **Inicijativu za zapošljavanje mladih - *Youth Employment Initiative*.**

Ključni segment ove inicijative je **Garancija za mlade** – ***Youth guarantee.***

Naši evropski partneri u okviru kapmanje uspostavljanja ove inicijative u kojoj je učestvovao i SDP uspjeli su da izdejstvuju izdvajanje od 6 mlrd eura na godišnjem nivou EU za zapošljavanje mladih. Suština koncepta **Garancija za mlade** je obezbjeđivanje da svakoj mladoj osobi bude ponuđen posao, dodatno obrazovanje ili radno fokusirana obuka najkasnije 4 mjeseca nakon završenog formalnog obrazovanja. Naravno sve ovo podrazumijeva izdvajanja iz Budžeta na godišnjem nivou.

Svjesni smo da ovakav koncept nije moguće realizovati preko noći ali ćemo u partnerstvu i uz stručnu pomoć naših prijatelja i partnera iz Partije Evropskih Socijalista odmah krenuti u definisanje Akcionog plana za realizaciju ovog suštinski važnog plana za mlade. Planiramo niz mjera kako bismo počeli rješavati porazno stanje kada je riječ o radnim perspektivama mladih u Crnoj Gori.

- U periodu od dvije godine oslobodićemo plaćanja doprinosa poslodavce koji budu zaposlili mladu osobu na neodređeno vrijeme.
- U cilju stambenog zbrinjavanja mladih osoba obezbijedićemo subvencije dijela kamate na kupovinu prve nekretnine ili izgradnju kuće u kom smislu će prioritet imati mladi bračni parovi.
- U smislu podrške roditeljstvu, planiramo i intervenciju u radno zakonodavstvo, gdje ćemo uvrstiti i dopust namijenjen prilagođavanju đeteta na boravak u predškolskoj ustanovi, kao i prilagođavanje đeteta prilikom polaska u 1. razred osnovne škole.
- Obezbijedićemo stipendiranje učenika i studenata iz socijalno ugroženih porodica.

Podsjećamo da je na inicijativu SDP prije 6 godina obezbijeđen plaćeni pripravnički staž koji je Vlada namjeravala da ukine – SDP garantuje svojom prošlošću.

SDP
SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE

2. DRŽAVA SVIMA

SDP CRNA GORA – RANKO KRIVOKAPIĆ

Poštena državna uprava vuče državu i ekonomiju naprijed

Državna uprava mora biti potpuno otvorena i depolitizovana. Jedino tako će biti servis građana usmjeren ka stvaranju novih vrijednosti i uslova za angažovanje kapitala, domaćeg i stranog. Cilj je svođenje administrativnih barijera na najmanju moguću mjeru uz nultu toleranciju korupcije. Rast i razvoj privrede i društva izraz su institucionalne sinergije. Saradnja i koordinacija državnih institucija, lokalne samouprave, privrede, NVO sektora, nije zadovoljavajuća.

Razlika između bogatih i siromašnih zemalja jeste u stepenu otvorenosti institucija, tačnije sposobnosti da što veći broj građana uključe u kreiranju javnih politika, a s druge strane preduzetnike i preduzeća uključe i podrže u privrednim aktivnostima.

Lokalne samouprave takođe kao otvorne i depolitizovani servis građana treblo bi da budu biznis orjentisane i usmjereni na privlačenje i podršku investitorima. Zahtjevi administracije kod započinjanja biznisa biće svedeni na najnižu mjeru, odnosno prostorno se odvijati na jednom šalteru.

Prisutni su prigovori od strane investitora na nestručnost državnih službenika i neefikasnost rada administracije. Potrebno je unaprijediti sistem usavršavanja državnih službenika, radi sticanja vještina, kompetencija, kao i obezbjeđivanja kontinuiranog usavršavanja.

- Oslobodićemo državnu upravu partijskog uticaja.
- Dovešćemo najbolje na najodgovornija mjesta.
- Uvešćemo transparentan sistem nagrađivanja i napredovanja u državnoj upravi.

Kultura i sport

Za Crnu Goru, kultura ostaje privilegovano mjesto definisanja i jačanja multikulturalnosti i državnog identiteta.

Vodićemo jasnu i modernu kulturnu politiku, koja podrazumijeva uvažavanje vrijednosti multikulturalnosti Crne Gore, njenu otvorenost za nove tehnologije, tendencije i alternativne kulturne koncepte, jačanje produkcijskih kapaciteta crnogorske umjetnosti i njene promocije u inostranstvu. Posebnu brigu vodićemo o očuvanju naše vrijedne kulturne baštine.

Razvijaćemo sportsku infrastrukturu u svim osnovnim i srednjim školama i podsticati zdrave stilove života kao najbolji način borbe protiv narkomanije i stvarati zdravu naciju. Profesionalni sport treba da bude rukovođen interesom države - ne partije, a ulaganja usmjerena u sportove u kojima imamo tradiciju i mogućnost osvajanja olimpijskih medalja. Da pružimo podršku i pomoć za sve kojima je ona potrebna. Mi znamo da samo ako svi radimo, stvaramo, učimo i plaćamo porez, možemo da pružimo podršku za sve kojima je ona potrebna. SDP će uz podršku građana stvoriti državu u kojoj nije zaboravljena niti jedna osoba, niti jedna porodica, u kojoj niko nije gladan i u kojoj

svako može da se liječi. Obezbijedićemo dostojanstvenu starost penzionerima, jer su oni stvaraoci većine društvenih dobara koje danas koristimo.